

інформаційно-комунікативний потенціал і безпечні умови для учасників освітнього процесу. Проте залишаються невирішеними ще багато організаційних питань, пов'язаних із повільною інформатизацією системи освіти й розробкою власних навчально-інформаційних ресурсів різних рівнів складності для закладів вищої освіти. Подолання цих труднощів забезпечить подальше вдосконалення освітнього процесу й покращить підготовку молодого покоління до конкурентного життя в сучасному інформаційному суспільстві.

Список використаної літератури

1. Бублик В., Закусило О., Шевченко В. Електронне навчання в Україні і світі. Ретроспектива і перспектива. Теорія і методика навчання інформатики та математики : зб. наук. праць / за ред. І. П. Аносова та ін. Мелітополь: МДПУ, 2004. Вип. 3. С. 10-27.
2. Галюлько З. Електронне навчання як інноваційний елемент навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах. Інтеграція в європейській освітній простір: здобутки, проблеми, перспективи: монографія / за заг. ред. Ф.Г. Ващука (Серія «Євроінтеграція: український вимір»). Ужгород : ЗақДУ, 2011. С. 438-447.
3. Ткаченко Л., Хмельницька О. Особливості впровадження дистанційного навчання в освітній процес закладу вищої освіти. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2021. № 75. Т. 3. С. 91-96. URL: http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2021/75/part_3/20.pdf

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ШЛЯХОМ УПРОВАДЖЕННЯ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ

Куценко Н.П., Сизоненко Н.В., Солод А.В., Ниркова Ю.В., Наливайко Л.Г.

Полтавський державний медичний університет

Розглянуто методи проблемного навчання, які застосовуються викладачами циклової комісії хіміко-математичних дисциплін фахового медико-фармацевтичного коледжу для формування компетентностей здобувачів освіти.

Ключові слова: компетентності, проблемне навчання, проблемні питання, дослідницьке завдання.

The article examines the problem-based learning methods used by the teachers of the cycle commission of chemical and mathematical disciplines of the specialized medical and pharmaceutical college in the formation of the competencies of students.

Keywords: competences, problem-based learning, problematic issues, research task.

Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті визначила, що головною метою української системи освіти є створення умов для розвитку й самореалізації кожної особистості, забезпечення високої якості освіти. Тому підготовка фахівців має відбуватися на новій концептуальній основі в рамках компетентнісного підходу.

Поняттям «компетентнісний підхід» називають спрямованість освітнього процесу на формування й розвиток ключових (базових, основних) і предметних компетентностей особистості [2]. Адже недостатньо просто засвоїти окремі знання й уміння, важливо навчитись їх застосовувати. Це дає змогу сформувати ціннісне ставлення до цих знань, навчити адаптуватися й шукати шляхи ухвалення рішень у різноманітних ситуаціях. При цьому в здобувачів освіти формується готовність до успішної діяльності в реальному житті. Підготовка компетентних і висококваліфікованих фахівців для медичної й фармацевтичної галузей – мета освітнього процесу.

З огляду на це, викладачі циклової комісії хіміко-математичних дисциплін надають важливого значення впровадженню проблемного навчання як одного з методів розвитку в студентів самостійного творчого мислення. Таке викладання ґрунтується не на передаванні готової інформації, а на засвоєнні здобувачами освіти певних знань і вмінь шляхом розв'язання теоретичних і практичних проблем.

Проблемне навчання складається з таких етапів: 1) перший – підготовка до сприймання – актуалізація опорних знань; 2) другий – створення проблемної ситуації; 3) третій – формулювання проблеми; 4) четвертий етап – розв'язання проблеми: висунення гіпотези, побудова плану реалізації гіпотези, підтвердження або спростування гіпотези; 5) п'ятий – висновки [1].

Запитання й завдання вважаються проблемними тоді, коли містять певні суперечливі дані, а отже, зумовлюють роздуми й пошуки, узагальнення, висновки, викликають пізнавальний інтерес, передбачають застосування студентами здобутих знань, набутого досвіду.

Найбільш ефективними, на нашу думку є проблемний виклад матеріалу, пошукова бесіда, самостійна пошукова й дослідницька діяльність студентів.

Серед базових дисциплін у системі медичної та фармацевтичної освіти – хімічні дисципліни. Свідоме засвоєння хімічних знань можливе лише за умови поєднання теорії з практикою, підкріплене дослідницькою діяльністю. Тому ведемо пошук різних форм підтвердження теорії і законів, що вивчаються здобувачами освіти, експериментальним шляхом, а також застосовуємо прийоми й методи навчання, які відповідають самостійному здійсненню науково-дослідницької діяльності.

Мета викладання хімічних дисциплін – сформувати в здобувачів освіти систему знань про речовини, необхідних для соціалізації та творчої самореалізації особистості, уявлення про природничо-наукову картину світу, вироблення екологічного стилю мислення й поведінки, виховання громадянина демократичного суспільства.

Нині хімічні знання перестали бути самоціллю процесу навчання хімії, а стають засобом набуття здобувачами освіти компетентностей, залучення до культури й загальнолюдських цінностей. У сучасному суспільстві важливою є не лише сума знань, а вміння їх використовувати й бажання і здатність поповнювати їх самостійно, оскільки без цього людина не зможе адаптуватися до динамічних умов навколишнього середовища.

Хімія – експериментально-теоретична наука, тому при вивченні її основ важливу роль відіграє хімічний експе-

римент – найважливіший шлях створення зв'язку теорії з практикою, перетворення знань у переконання.

Хімічний експеримент становить собою систему, в якій діє принцип поступового підвищення самостійності здобувачів освіти: від демонстрації явищ через проведення фронтальних лабораторних дослідів під керівництвом викладача до самостійної роботи під час виконання практичних робіт і розв'язання експериментальних задач, науково-дослідницької роботи [3].

Наприклад, при вивченні теми «Елементи ІВ і ІІВ груп» студентам пропонується така експериментальна задача. У чотири пробірки помістити по гранулі цинку й додати в кожну по 8-10 крапель: у першу – води, у другу – хлоридної кислоти, у третю – нітратної кислоти, у четверту – розчину натрію гідроксиду. Уміст пробірок нагріти до кипіння. З'ясувати, що відбувається в кожній пробірці. Написати рівняння відповідних реакцій.

При вивченні аналітичної хімії на останньому занятті з розділу «Якісний аналіз» пропонуємо студентам визначити якісний склад невідомої солі за допомогою якісних реакцій на катіони й аніони.

Хімічний експеримент сприяє формуванню системи наукових понять і уявлень про речовини і процеси, розвиває спостережливість, пізнавальну активність, виступає психологічним інструментом впливу й розвитку мотивації до вивчення хімії.

По мірі накопичення студентами знань і оволодіння навичками використовуємо більш високий рівень проблемного підходу до навчання – метод проектів. Навчальний проект – це послідовність взаємопов'язаних дій студентів, які виконуються впродовж устанавленого обмеженого проміжку часу, що передбачає активну діяльність кожного учасника спільної роботи, у результаті якої досягається певна мета й розв'язуються значущі проблеми. Цей метод стимулює природну допитливість і творчий потенціал. В основі проектно-технології лежить розвиток пізнавальної, дослідницької, інформаційно-комунікативної, адаптивної діяльності здобувачів освіти.

Нещодавно здобувачі освіти нашого коледжу виконували проект на тему «Нітрати та їхній вплив на організм людини». Мета проекту – з'ясувати вплив нітратів на організм людини. Експериментальним шляхом визначити вміст нітратів у овочах і шляхи зниження їхнього вмісту. На підготовчому етапі було сформульовано тему, мету й завдання проекту, проведено аналіз літературних джерел і вибір методів дослідження. На етапі реалізації проекту з'ясовували причини накопичення нітратів у рослинах і шляхи потрапляння їх у організм людини, механізм перетворення нітратів у організмі, їхні допустимі норми в організмі й симптоми отруєння нітратами. Було проведено анкетування серед здобувачів освіти коледжу й з'ясовано ставлення молоді до проблеми нітратів, визначено вміст нітратів у овочах за методикою Генкеля й потенціометричним методом. На підсумковому етапі з'ясовано запобіжні заходи, до яких потрібно вдаватися, аби уникнути отруєння нітратами, запропоновано рекомендації щодо зниження вмісту нітратів у овочах. Результати виконаної роботи оформлено у вигляді мультимедійної презентації.

Робота над проектом сприяла формуванню в здобувачів освіти ключових компетентностей: спілкуватися українською мовою й використовувати наукову термінологію; застосовувати інформаційні й комунікаційні технології; робити логічні висновки, спираючись на дані чи твердження, й аргументувати їх; критично аналізувати інформацію, аналізувати й оцінювати соціально значущі проблеми; відповідально ставитися до роботи, досягати поставленої мети.

Окремо слід зауважити, що під час вирішення проблемного питання або розв'язання ситуаційної задачі діяльність студентів можна стимулювати постановкою конкретніших запитань. Питання добираємо складні настільки, щоб викликати утруднення, і в той же час такі, які можна розв'язати самостійно. Використовуючи цей метод на заняттях з інформатики, викладач ставить одне загальне проблемне питання й розділяє його на кілька простіших проблемних питань, розв'язання яких привиде здобувачів освіти до загальної відповіді. Наприклад, проблеми алгоритмізації в сучасному медичному програмуванні експертних систем: - що таке алгоритм; - його роль у медицині; - внесок алгоритмізації у створення експертної системи. Кожне з цих питань окремо може бути розв'язане здобувачами освіти самостійно, у результаті будуть отримані певні дані, на основі яких можна проаналізувати, яку саме роль відіграє алгоритмізація у створенні сучасних експертних систем.

Отже, використовуючи проблемні запитання як «кістяк» заняття, вивчення теми можна організувати як розв'язання послідовного ланцюжка проблемних питань.

Задачі з математики, що допускають кілька варіантів розв'язання, формують уміння аналізувати ситуацію, самостійність мислення. Пошук раціонального способу розв'язання задачі приводить до встановлення нових зв'язків між величинами або використання відомих зв'язків у нових умовах.

На заняттях використовуємо такі прийоми:

- підведення студентів до протиріччя і його вирішення;
- зіткнення протиріччя практичної діяльності;
- викладання різноманітних точок зору на одне й те саме питання;
- розгляд явищ із різних позицій;
- постановка проблемних задач зі заздалегідь допущеною неточністю, надлишковими вхідними умовами тощо.

Усе це стимулює логічне мислення здобувача, змушує його шукати альтернативні варіанти розв'язку й відрізняти актуальні дані від неактуальних.

Розв'язуючи проблемні завдання, використовуємо такі техніки як навчання в грі, мозковий штурм, робота в динамічних групах, інтерактивне навчання «за» і «проти».

Навчання на компетентнісних засадах передбачає формування ключових, необхідних кожній сучасній людині для її життєдіяльності, і предметних компетентностей здобувачів освіти. Динамічні зміни життя, оновлення інформації й стрімкі темпи її нагромадження зумовлюють потребу в таких членах суспільства, які здатні гнучко й активно адаптуватися до нових вимог. Компетентнісний підхід у освіті – це вимога часу.

Список використаної літератури

1. Буринська Н. М. Методика викладання хімії (теоретичні основи) / Н. М. Буринська. – К. : Вища школа, 2020. – 255 с.
2. Головань М.С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду /М.С. Головань // Вища школа України. – 2018. – № 3. – С. 25-30.

3. Чайченко Н. Н. Використання проблемного експерименту в хімічній підготовці студентів / Н. Н. Чайченко // Хімічна освіта в контексті Болонського процесу : стан і перспективи : матеріали Всеукр. наук.-практ. конференції; 18-19 травня 2008 р. / за заг. ред. В. П. Покася, В. С. Толмачової. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008. – С. 162–164.

ТЕХНОЛОГІЯ ЕДЬЮТЕЙНМЕНТУ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ МЕДИЧНОГО ЗВО: ДОЦІЛЬНІСТЬ УПРОВАДЖЕННЯ Й ПЕРЕВАГИ

Лещенко Т.О., Жовнір М. М.

Полтавський державний медичний університет

Висвітлено теоретичні й практичні аспекти використання технології едьютейнменту для візуалізації навчального контенту під час вивчення української мови / української мови як іноземної. Описано особливості й способи застосування едьютейнменту для вивчення української мови іноземними здобувачами освіти медичного ЗВО. Визначено переваги використання цієї технології.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, візуалізація, едьютейнмент, іноземний здобувач освіти.

The article is devoted to theoretical and practical aspects of the using edutainment technology for visualization of educational material in the Ukrainian language teaching process. The options for using the edutainment technology in Ukrainian language and Ukrainian language as a foreign language for foreign students of medical universities are considered. The advantages of using edutainment technology have been described.

Keywords: information and communication technologies, visualization, edutainment, foreign student.

В умовах масштабних різногалузевих трансформацій і видозмін традиційного життєустрою, детермінованих передовсім суспільно-політичними реаліями, а також низкою подій і факторів, які останніми роками маркують узвичаєний лад людської спільноти й усі без винятку сфери суспільного життя, закономірно зазнає присутніх змін і традиційна дидактична парадигма викладання: педагоги активно табуують уніфікацію і трафаретизацію навчального процесу, віддаючи перевагу пошукам нового в теорії й практиці викладання. Стрімко трансформуються базові уявлення про методи і способи досягнення окреслених навчальних цілей, адже сучасні здобувачі вищої освіти потребують набагато сучаснішого, ніж академічного, почасти формалізованого й застарілого, навчання за освітньо-професійною програмою тієї чи іншої навчальної дисципліни. Має значення й особлива пізнавальна діяльність нового покоління студентів, які вже звикли широко використовувати інтерактивні й ігрові технології.

Ці міркування аж ніяк не применшують значення звичної й вивіреної часом традиційної дидактичної системи, утім, переконують у потребі педагогів змінювати й урізноманітнювати власний дидактичний інструментарій згідно із найновішими запитами освітнього сьогодення. Відповідно до актуальних освітніх орієнтирів вимагає суттєвого переосмислення й виважених модифікацій узвичаєний алгоритм навчання української мови й української мови як іноземної.

Успішна реалізація дидактичних завдань залежить від методів і засобів викладання. Утім, на наш погляд, результат і ефективність аудиторної / позааудиторної спільної діяльності викладача і студента детермінується мотивованим прагненням здобувачів освіти навчатися. Для забезпечення зовнішньої мотивації до вивчення української мови за професійним спрямуванням у медичному ЗВО й української мови – іноземної для англономного контингенту здобувачів вищої медичної освіти в Україні – викладач має чітко окреслювати навчальні цілі, подавати матеріал у доступній, адаптованій до рівня здобувачів освіти формі, демонструвати власні знання й фахову кваліфікацію, створювати атмосферу, емоційно сприятливу для засвоєння фактажу й формування базових умінь, а також активізації критичного, образного мислення й пізнавальної діяльності студентів.

Останнім часом у освітніх колах активно шириться тенденція послуговуватися технологією едьютейнменту, яка акумулює в собі навчання й розвагу. У цьому дослідженні ми зосередилися на перевагах упровадження едьютейнменту під час вивчення мовних дисциплін у медичному ЗВО.

Сучасна дидактика натепер не має уніфікованого тлумачення терміна *едьютейнмент*, проте дослідники прискіпливо розглядають цей освітній феномен, намагаючись не лише дефінувати його, а й вирізнити і проаналізувати його специфіку, особливості й перспективи використання в початковому процесі.

Увага науково-педагогічних працівників прикута до використання технології едьютейнменту в методиці навчання різних дисциплін. Так, у дослідженнях зарубіжних дидактів описано роль, суть і специфіку застосування елементів едьютейнменту в контексті інтенсивного розвитку і трансформацій сучасних освітніх технологій (Д. Букінхем, Р. Донован, З. Казанчі, Ю. Неймц, З. Окан, М. Резник, М. Скелон, І. Трна, В. Янг). У доробку українців з'ясовано й проаналізовано особливості її впровадження у вітчизняних дошкільних закладах, загальноосвітній і вищій школах (Т. Андрющенко, Н. Кантаржі, К. Крутій, М. Пасічник, І. Сухопара, Ю. Тимошенко, А. Троян, С. Хіврич); вирізнено й систематизовано загальний інструментарій едьютейнменту (О. Смолянова); напрацьовано алгоритм послуговування засобами едьютейнменту в STEM-освіті (Н. Гончарова). У низці праць розглянуто ефективність занять із використанням кінотехнологій і методу пісні при вивченні дисципліни «Українська мова як іноземна» й детально – формування лінгвокраїнознавчої компетенції іноземних здобувачів вищої освіти за допомогою пісенного матеріалу як елемента едьютейнменту (Н. Кантаржі, А. Троян, О.Шевченко).

На думку дослідників, едьютейнмент доцільно трактувати як «форму освітнього процесу, в якому навчальний матеріал презентовано із залученням ігрових методик, часто з використанням інформаційних технологій» [5, с. 208]; «форму процесу освіти, в якому освітній інформаційний матеріал подається на основі розважальних методик при залученні інформаційних технологій» [1, с. 143]; «формат освітнього процесу, в якому освітньо-інформаційний матеріал презентовано із залученням розважальних методик, часто з використанням